

Boli și dăunători în cultura de praz

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив; проф. д-р Винелина Янкова, ИЗК "Марица" в Пловдив

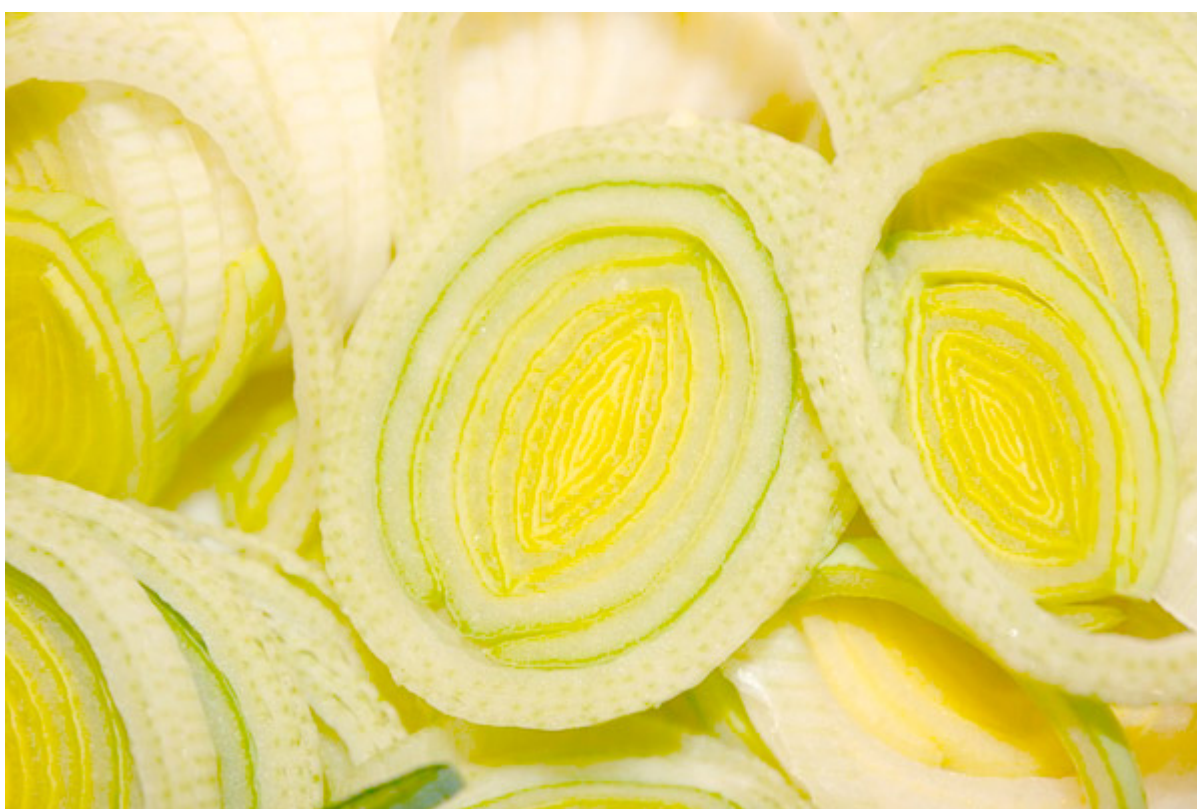
Дата: 12.09.2024 Брой: 9/2024

Rezumat

Prazul (*Allium porrum* L.) este o cultură legumicolă aparținând familiei Alliaceae (*Alliaceae*). Se examinează importanța culturii ca element al dietei legumicole și beneficiile consumului acesteia. Sunt prezentate cerințele sale față de condițiile de mediu, nutriție și irigare. Sunt descriși principalele boli și dăunători care o vătează, precum și leziunile provocate de aceștia. Sunt indicate metodele și mijloacele de combatere a acestora, precum și produsele de protecție a plantelor (PPP) înregistrate în țară, necesare pentru implementarea controlului chimic.

Există alți doi reprezentanți destul de distincți în cadrul acestei specii: usturoiul elefant (*Allium ampeloprasum* var. *ampeloprasum*), cultivat pentru bulbi, și prazul egiptean sau „kurrat” (*Allium kurrat*), cultivat în Egipt și Orientul Mijlociu pentru frunze. Prazul formează un cilindru lung de frunze, care se albește atunci când este acoperit cu pământ. Planta poate atinge 0,6–0,9 m și poate fi cultivată ca plantă anuală, recoltată după o singură perioadă de vegetație, sau ca plantă bienală, cu două perioade de vegetație. Odată plantat în câmp, este rezistent și multe soiuri pot fi lăsate în sol peste iarnă și recoltate după necesitate. Soiurile de praz pot fi clasificate în mai multe moduri, dar principala împărțire este în praz de vară, care se recoltează în aceeași sezon în care este plantat, și praz de iarnă, care poate fi recoltat în primăvara anului următor. Soiurile de praz de vară sunt mai mici decât cele de iarnă, iar soiurile de iarnă au de obicei un gust mai intens.

Deși prazul modern nu crește în sălbăticie, probabil a fost domesticit din strămoși sălbatici în regiunea mediteraneană. Siturile arheologice din Egiptul antic, precum și sculpturile și picturile de pe pereți, arată că prazul făcea parte din dieta egipteană cel puțin din mileniul II î.Hr. Conform Papirusului Ebers, care se bazează pe scrierile egiptene antice, prazul a jucat un rol important în Egiptul antic. Acesta este cultivat acum pe suprafețe mai mari în Asia și Mediterana. În întreaga lume sunt cultivate aproximativ 250.000 de hectare. Cei mai mari producători de praz sunt Indonezia, Turcia, Belgia, Franța, Coreea, Polonia, Germania, China, Țările de Jos și Spania. Producția medie de praz este de 600–4000 kg/ha. Producția maximă posibilă este de 6000 kg/ha. Prazul poate fi cultivat în aceleași regiuni unde se cultivă ceapa. De obicei, ajunge la maturitate în lunile de toamnă.

Година	Лук		Чесън		Праз	
	Площ/ха	Добив/т	Площ/ха	Добив/т	Площ/ха	Добив/т
2015	1074	8 926	187	717	83	651
2016	1365	14 921	305	1 799	68	1 912
2017	2080	23 499	387	1 444	49	1 069
2018	3675	41 789	418	1 772	104	2 284
2019	2625	31 376	506	2 216	55	875

По данни на Агростатистиката

Tabelul 2. Suprafața recoltată (ha) și producțiile obținute (tone) ale culturilor de Allium (2015–2019) în Bulgaria.

Prazul este folosit în bucătărie și în scopuri medicinale. Gustul său blând și prepararea ușoară fac din acest legume o adiție favorită la supe, tocănițe, feluri principale și garnituri. Conține multe vitamine – vitamina K, vitamine din grupa B, vitamina C, vitamina A și vitamina E – și minerale – mangan, cupru, fier, magneziu și calciu. Prazul conține antioxidanți și are efecte antiinflamatorii. Protejează vasele de sânge de înfundare. Preferă locuri însorite, soluri bine drenate, bogate în materie organică, cu pH 6,0–7,0. Are nevoie de umiditate constantă a solului. În Bulgaria este cultivat de obicei ca a doua cultură. Semințele pentru producția de răsaduri se seamănă în februarie–martie, iar răsadurile se transplantează în iunie. Se consumă proaspăt și procesat. Se folosește în diverse preparate fie singur, fie ca condiment. Datorită gustului său specific, ușor iute, și pseudotulpinii delicate, găsește o largă aplicație în bucătăria noastră, în special în lunile de iarnă. Utilizarea sa iarna este facilitată și de bună păstrare. Pe lângă consumul proaspăt, poate fi consumat și uscat. Prazul este mai puțin iute decât ceapa și usturoiul, are un gust mai plăcut și poate fi consumat în cantități mai mari.

O plantă rezistentă la frig (tolerează minus 15–20°C), prazul este deosebit de exigent în ceea ce privește regimul hidric și poate fi cultivat numai în condiții de irigare. Este, de asemenea, exigent față de sol, mai precis față de conținutul de nutrienți din acesta. Cele mai bune rezultate se obțin la **cultivarea prazului** pe soluri adânci, reținătoare de umiditate, nisipo-argiloase, bogate în materie organică.

Premergători buni pentru cultura prazului sunt culturile care lasă câmpul curat de buruieni și îl eliberează suficient de devreme pentru a putea fi bine pregătit. **Înainte de plantare sau semănat, pot precede ridichea, spanacul, lăptuca, cartoful timpuriu, mazărea verde etc.**

Prazul poate fi cultivat folosind răsaduri preproduse sau prin semănarea directă a semințelor. Există două grupuri de soiuri de praz – „europene” cu pseudotulpina scurtă (15–25 cm) și „bulgărești” cu pseudotulpina lungă, peste 45–50 cm. În Bulgaria sunt răspândite două soiuri principale din al doilea grup: Starozagorski Kamush și Starozagorski 72.

Dăunători

Tripsul cepei (*Thrips tabaci* Lind.)

Provoacă pagube severe la praz. Se observă în cultură pe întreaga perioadă de vegetație. Are 8–10 generații pe an și iernează ca insectă adultă și mai rar ca larvă pe resturi vegetale, în sol etc. Femelele adulte depun aproximativ 100 de ouă, plasate individual sub epidermă în parenchim pe partea inferioară a frunzelor. Pagubele sunt provocate de adulți și larve, care sug seva din frunze și din punctul de creștere al plantelor. Ca urmare a vătămării, apar pe frunze pete albe-argintii, care, în cazuri de infestare puternică, se contopesc în dungi. Frunzele vătămate se deformează, se îngălbenesc și se usucă de la vârf. Pe acestea se pot observa puncte mici, fine, negre – excrementele insectei. La infestări puternice, frunzele se usucă. Dezvoltarea plantelor este împiedicată și producția este redusă semnificativ. Frunzele vătămate dau plantelor un aspect comercial slab.

Combatere

Produse de protecție a plantelor autorizate: Deca EC/Dena EC/Decis/Desha EC/Poleci/Deltin 50 ml/ha; Meteor 80–90 ml/100 l apă; Flipper 1–2 l/ha; Citrin max/Cyperkill 500 EC/Cypert 500 EC/Poli 500 EC 5 ml/ha. Se efectuează 2–3 tratamente la interval de 7–10 zile.

Minierul frunzelor de praz (*Napomyza gymnostoma* Loew). Vătează culturile de Allium, dar cele mai severe și vizibile pagube apar la praz. Minierul frunzelor de praz dezvoltă 3–4 generații pe an. Iernează ca pupă în tulpinile de praz, situată la capătul minei, și foarte rar în solul de sub plantă. O mică parte din indivizii care nu și-au terminat dezvoltarea rămân să ierneze ca larve, care mai târziu se transformă în pupe. Zborul generației iernate începe la începutul lunii aprilie. Este foarte prelungit, iar acest lucru se datorează iernării ambelor stadii. Larvele acestei generații vătează de obicei ceapa verde și usturoiul. Adulții generației a doua zboară la sfârșitul lunii mai și începutul lunii iunie. Femelele mature sexual depun ouă pe ceapa de bulbi, usturoiul de toamnă și răsadurile de praz. Muștele generației a treia zboară de la începutul până la mijlocul lunii iulie. Ele depun ouă în tulpinile de praz. Larvele eclozate minează tulpinile; frunzele învelitoare la locul vătămării se crapă ușor. Generația a patra începe să zboare în perioada 1–10 august. Larvele generației a patra se dezvoltă pe praz, își termină dezvoltarea, se transformă în pupe și iernează în plante. Pagubele sunt detectate în majoritatea cazurilor după recoltare. În zona pseudotulpini, pe cele exterioare 3–4 frunze, se observă mine aproape drepte, îndreptate spre bază. Pe măsură ce cresc, tulpinile plantelor vătămate se crapă longitudinal și prin crăpături pătrund agenții patogeni, provocând putregaiuri. Uneori, pseudotulpina prazului vătămată de muscă se înroșește și putrezește în timpul depozitării. În tulpinile plantelor puternic infestate se pot găsi de la 5 la 15 larve

și pupe. Prazul atacat de minier are un aspect comercial slab și poate putrezi în timpul depozitării de iarnă. Combaterea minierului frunzelor de praz este foarte dificilă, deoarece dăunătorul dezvoltă mai multe generații pe an, femelele își depun ouăle sub epiderma frunzei, iar larvele eclozate duc un mod de viață ascuns și rămân aproape invulnerabile la insecticidele folosite.

Combatere

Produse de protecție a plantelor autorizate: Deca EC/Dena EC/Decis/Desha EC/Poleci/Deltin 50 ml/ha; Meteor 80–90 ml/100 l apă. Se efectuează 2–3 tratamente la interval de 7 zile, vizând adulții înainte de depunerea ouălor.

Boli

Mană (*Peronospora destructor* (Berk.) Casp.)

Boala este răspândită în toate regiunile unde se cultivă Alliaceae. În anii ploioși și în lipsa unui control la timp poate compromite cultura. Are o importanță economică mai mare pentru ceapă. Când materialul de plantare este infectat, plantele sunt slabe, clorotice, cu frunze curbe. În condiții de umiditate ridicată a aerului, frunzele sunt acoperite cu un strat rar violet de sporul ciupercii. Sporii sunt răspândiți de curenții de aer și cad în axilele frunzelor plantelor sănătoase, provocând noi infecții. Mai târziu, apar pe frunze pete gălbui, adâncite, de țesut

ars. *Stemphylium allii* le colonizează aproape întotdeauna secundar și acestea se înnegresc. Boala poate afecta întreaga masă foliară. Se deplasează în jos în pseudotulpina. Iernează ca miceliu în plantele infectate și ca oospori în sol